

FISAE Newsletter

516
01.10.2025

Liebe Exlibrisfreunde

Hier kommt Exlibris Aboensis No. 131 – 3/2025 mit wie immer vor allem Artikeln aus der finnischen Exlibriszene, reich illustriert.

Aus Brasilien schickt uns Mary Komatsu einen Bericht über Exlibrisaktivitäten innerhalb des Kanals Caçadora de Ex-libris (Ex-Libris Hunter).

Aus der Ukraine schickt Mariana Myroshnychenko die Nachricht über die Herausgabe einer interessanten Exlibris-Veröffentlichung, - trotz der grausamen Verwüstungen des Kriegsverbrechers Putin.

Dear bookplate enthusiasts,

Here comes Exlibris Aboensis No. 131 – 3/2025, with, as always, primarily articles from the Finnish bookplate scene, richly illustrated.

From Brazil, Mary Komatsu sends us a report on bookplate activities within the Caçadora de Ex-libris (Ex-Libris Hunter) channel.

From Ukraine, Mariana Myroshnycheko sends us news of the release of an interesting bookplate publication – despite the gruesome devastation wreaked by the war criminal Putin.

Chers amateurs d'ex-libris,

Voici Exlibris Aboensis n° 131 – 3/2025, avec, comme toujours, principalement des articles sur le monde de l'ex-libris finlandais, richement illustrés.

Du Brésil, Mary Komatsu nous fait part de ses activités d'ex-libris au sein de la chaîne Caçadora de Ex-libris (Chasseur d'ex-libris).

D'Ukraine, Mariana Myroshnycheko nous informe de la sortie d'un ex-libris intéressant, malgré les terribles ravages causés par le criminel de guerre Poutine.

Cari appassionati di ex libris,

Ecco Exlibris Aboensis n. 131 – 3/2025, con, come sempre, principalmente articoli dal mondo degli ex libris finlandese, riccamente illustrati.

Dal Brasile, Mary Komatsu ci invia un resoconto sulle attività legate agli ex libris all'interno del canale Caçadora de Ex-libris (Cacciatrice di ex libris).

Dall'Ucraina, Mariana Myroshnycheko ci invia la notizia dell'uscita di un'interessante pubblicazione di ex libris, nonostante la raccapricciante devastazione provocata dal criminale di guerra Putin.

Cari appassionati di ex libris,

Ecco Exlibris Aboensis n. 131 – 3/2025, con, come sempre, principalmente articoli dal mondo degli ex libris finlandese, riccamente illustrati.

Dal Brasile, Mary Komatsu ci invia un resoconto sulle attività legate agli ex libris all'interno del canale Caçadora de Ex-líbris (Cacciatrice di ex libris).

Dall'Ucraina, Mariana Myroshnycheko ci invia la notizia dell'uscita di un'interessante pubblicazione di ex libris, nonostante la raccapricciante devastazione provocata dal criminale di guerra Putin.

Drodzy miłośnicy ekslibrisów,

Oto Exlibris Aboensis nr 131 – 3/2025, zawierający, jak zawsze, głównie artykuły z fińskiego środowiska ekslibrisowego, bogato ilustrowane.

Z Brazylii Mary Komatsu przesyła nam relację z działalności ekslibrisowej w kanale Caçadora de Ex-líbris (Łowca ekslibrisów).

Z Ukrainy Mariana Myroshnycheko przesyła nam wiadomość o wydaniu interesującej publikacji ekslibrisowej – pomimo makabrycznych zniszczeń dokonanych przez zbrodniarza wojennego Putina.

Шановні любителі екслібрисів,

Представляємо вам Exlibris Aboensis № 131 – 3/2025, який, як завжди, містить переважно статті з фінської сфери екслібрисів, багато ілюстровані.

З Бразилії Мері Комацу надсилає нам звіт про діяльність, пов'язану з екслібрисами, на каналі Caçadora de Ex-líbris (Мисливець за екслібрисами).

З України Мар'яна Мирошниченко надсилає нам новину про вихід цікавого видання екслібрисів – попри жахливе спустошення, завдане воєнним злочинцем Путіним.

Дорогие любители экслибриса!

Представляем вам Exlibris Aboensis № 131 – 3/2025, который, как всегда, в основном содержит статьи о финской культуре экслибриса, богато иллюстрированные.

Мэри Комацу из Бразилии присылает нам репортаж о деятельности, связанной с экслибрисом, в рамках канала Caçadora de Ex-líbris (Охотник за экслибрисом).

Мариана Мирошниченко из Украины сообщает нам о выходе интересного издания, посвящённого экслибрису, – несмотря на ужасающие разрушения, причинённые военным преступником Путиным.

親愛的藏書票愛好者們：

《芬蘭藏書票》第131期（2025年3月）來啦！一如既往，本期主要刊登芬蘭藏書票領域的文章，圖文並茂。

來自巴西的瑪麗·小松（Mary Komatsu）向我們發送了一份關於“藏書票獵人”（Caçadora de Ex-libris）頻道藏書票活動的報告。

來自烏克蘭的瑪麗安娜·米羅什尼切科（Mariana Myroshnycheko）向我們發來了一份有趣的藏書票出版物的發行消息——儘管戰犯普丁造成了可怕的破壞

藏書票愛好家の皆様

Exlibris Aboensis第131号（2025年3月号）をお届けします。いつものように、フィンランドの蔵書票関連記事を中心に、豊富なイラストを添えてお届けします。

ブラジルからは、メアリー・コマツさんがCaçadora de Ex-libris（Ex-Libris Hunter）チャンネルにおける蔵書票活動に関するレポートをお送りくださいました。

ウクライナからは、マリアナ・ミロシュニチェコさんが、戦争犯罪人プーチン大統領による凄惨な破壊にもかかわらず、興味深い蔵書票出版物の出版に関するニュースをお送りくださいました。

Der russische Schriftsteller Nikolai Gogol war ukrainischer Herkunft

The Russian writer Nikolai Gogol was of Ukrainian origin

L'écrivain russe Nikolai Gogol était d'origine ukrainienne

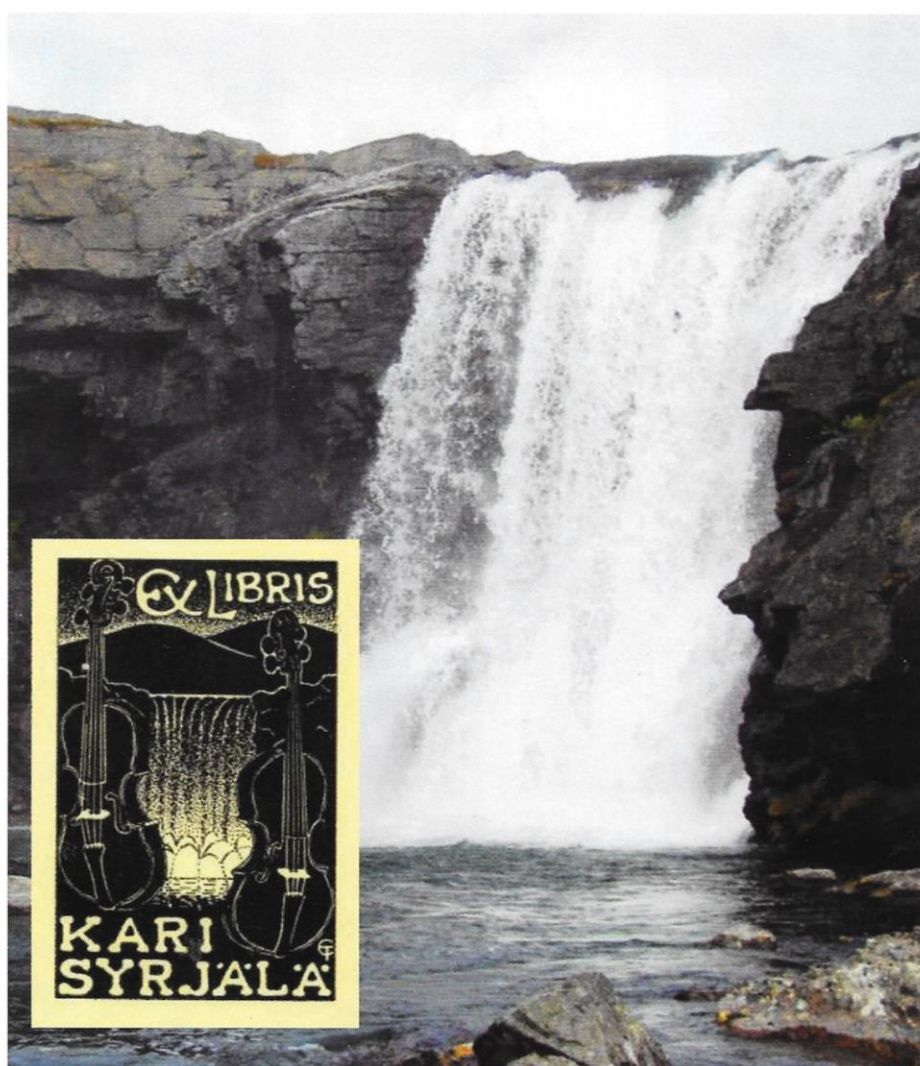
Російський письменник Микола Гоголь був українського походження

Exlibris ABOENSIS

Nro 131
3/2025
Finland

Hinta 12 €
ISSN 2490-1954

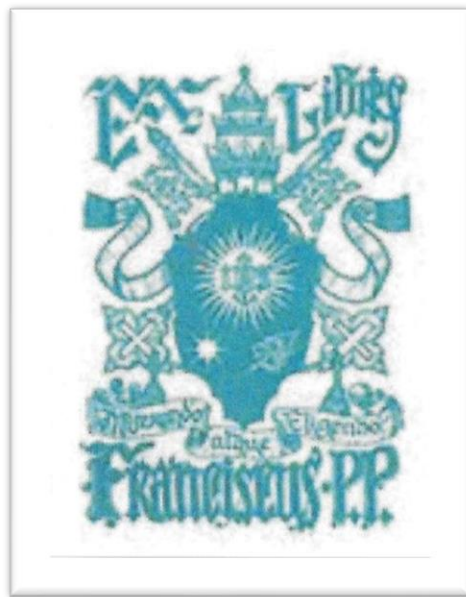
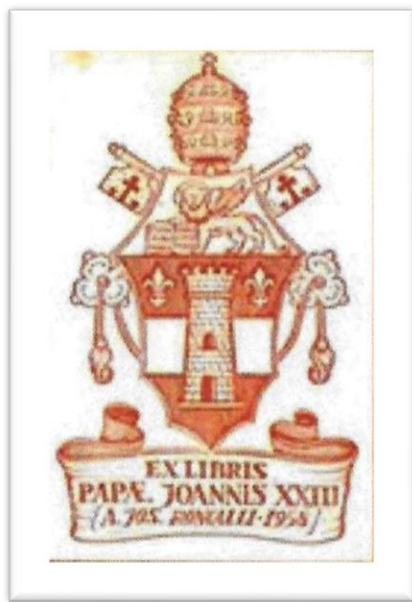

Exlibris Aboensis No. 131 – 3/2025
32 pag., 29,7 x 21 cm, ISSN 2490-1954

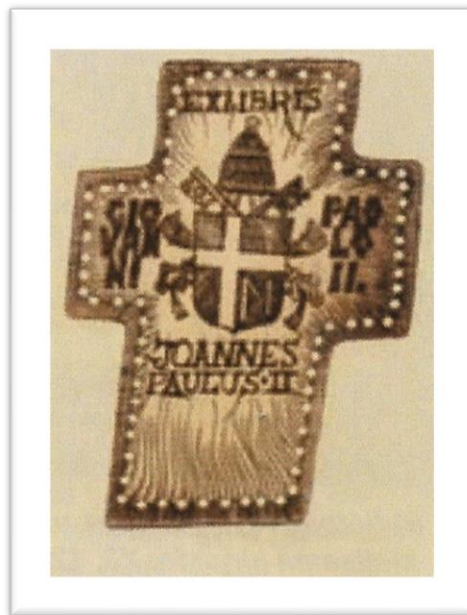
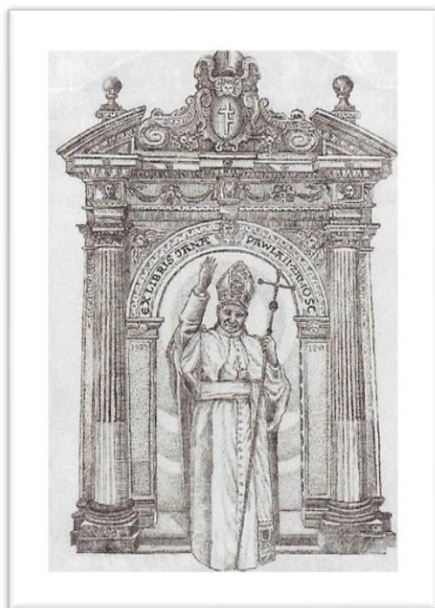
Nun liegt das 3. Heft der finnischen Zeitschrift vor uns mit wie immer einer überwältigenden Anzahl Illustrationen, vor allem Exlibris, und mit einer englischen Zusammenfassung von Maria Temmes. Dadurch ist es möglich, zumindest etwas vom finnischen Inhalt zu verstehen. Das was kennzeichnend für diese Zeitschrift (wie auch die andere finnische) ist, - es handelt sich um Gebrauchsexlibris im wahrsten Sinne des Wortes. Für viele der ‚Elitesammler‘ als Sammelobjekt ohne Interesse, aber als ein Exlibris im Sinne des Wortes und in der Gestaltung als Bucheignerzeichen sicher nicht uninteressant.

Inhalt: Pihtusköngäs, Bihcosgorži in Nordsamisch, Enontekiö. Exlibris: Erkki Tuominen / Erkennen Sie, wissen Sie? Unbekanntes identifizieren / Gedanken des Herausgebers: Wir brauchen Humanisten / Mitgliedernachrichten. Mystery-Bar auf dem Cover der letzten Ausgabe. Markku Tanttus Comic / Tage der alten Literatur in Sastamala / Päpste der katholischen Kirche / Vorbilder fördern die Exlibris-Tradition, Erzbischöfe und Präsidenten / Max Jakob-sonis (1923-2013) Bibliothek. Bibliotheksbuch und -artikel / Antiquitätentage in Bilnäs und Fiskars Village / Exlibris durch Internetsurfen / Exlibris-Welt / Mein Exlibris: Toivo Salmi. Bücher sind wichtig / Die Besten des 6. Wettbewerbs der Istanbul Exlibris-Vereinigung / Erkki Tuominen, Exlibris-Künstler und aktives Mitglied der Vereinigung / Mit widersprüchlichen Gedanken: Kirjan Talo / Die Freuden und Sorgen der Redaktionsarbeit / Erzählt durch Briefe und Nachrichten / Persona: Journalist und Verleger H.J. Vihenjuuri 1889-1949. / Autorensignatur: Merete Mazzarellas Signiererlebnisse. Humor über Exlibris-Sammler / Exlibris-Serie aus Nuoren Voimain Litthos NVL-Magazin 9/1934. Berühmte NVL-Persönlichkeiten: E.J. Ellilä / Exlibris-Auktion. Iris' Kolumne: Inseln oder Worte – literarische Ereignisse im Archipel laden Leser ans Meer ein / Maritas Thema: Erinnern Sie sich an diese Autoren? / Exlibris auf

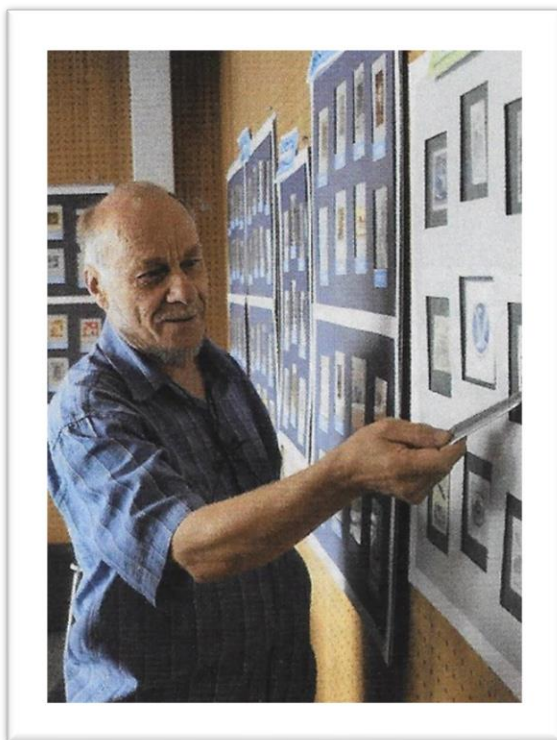
der Rückseite. Zusammenfassung / Ereignisse. Booktori in Turku 25 Jahre. Nach 40 Ländern, anderen Staaten, Teil 1. / Erkki Tuominen.

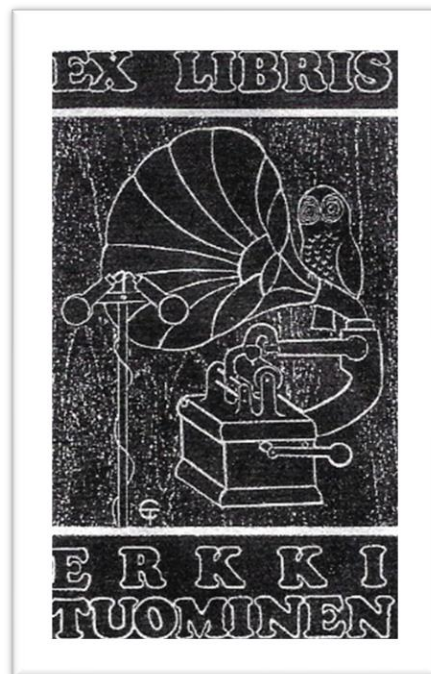
Now we have the third issue of the Finnish magazine before us, with, as always, an overwhelming number of illustrations, especially bookplates, and an English summary by Maria Temmes. This makes it possible to understand at least some of the Finnish content. What is characteristic of this magazine (as well as the other Finnish ones) is that it is a practical bookplate in the truest sense of the word. For many of the 'elite

collectors,' it is of no interest as a collector's item, but certainly not of interest as a bookplate in the true sense of the word, and in its design as a book owner's mark.

Contents: Pihtsusköngäs, Bihcosgorži in Northern Sámi, Enontekiö. Exlibris: Erkki Tuominen / Do you recognize, do you know? Identifying inkknown / Editor's thoughts: we need humanists / Member News. Mystery bar on the previous issue's cover. Markku Tanttú's comic strip / Old Literature Days in Sastamala / Popes of the Cetholic Church / Role models promote the exlibris tradition, archbishops and presidents / Max Jakobsoni's (1923-2013) library. Library book and article / Antique days at Bilnäs and Fiskars Village / Exlibris through internet surfing / Exlibris World / My exlibris: Toivo

Erkki Tuominen

Fecit E.T. Opus 5, P7, 1987

Salmi. Books matter / The best from the 6th competition of the Istanbul Exlibris Association / Erkki Tuominen, exlibris artist and active member of the association / With conflicting thoughts: Kirjan talo / The joys and sorrows of editorial work / Narrated by letters and messages / Persona: Journalist and publisher H.J. Vihenjuuri 1889-1949. / Author's signature: Merete Mazzarella's signing experiences. Humor about exlibris collectors / Exlibris series from Nuoren Voimain Littho's NVL magazine 9/1934. NVL notable figures: E.J. Ellilä / Exlibris auction. Iris' column : Islands or words – literary events in the archipelago invite readers to the sea / Marita's theme: Do you remember these authors? / Exlibris on the back cover. Summary / Events. Booktori in Turku 25 years. Following 40 countries, other states, part 1. / Erkki Tuominen.

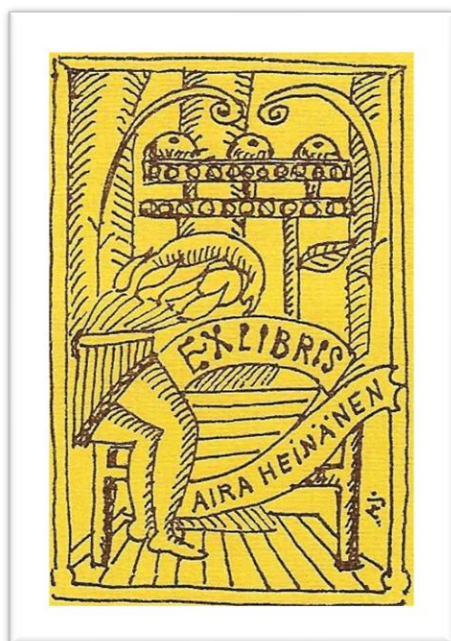
Opus 14, P7, 1989

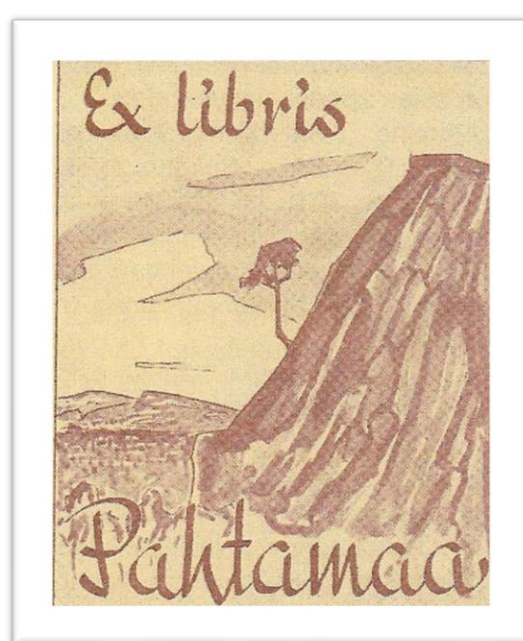
Fecit Erkki Tuominen

Opus 2, P7, 1977

Nous voici maintenant au troisième numéro du magazine finlandais, avec, comme toujours, une profusion d'illustrations, notamment des ex-libris, et un résumé en anglais de Maria Temmes. Cela permet de comprendre au moins une partie du contenu finnois. Ce qui caractérise ce magazine (comme les autres magazines finlandais) est qu'il s'agit d'un ex-libris pratique au sens propre du terme. Pour de nombreux « collectionneurs

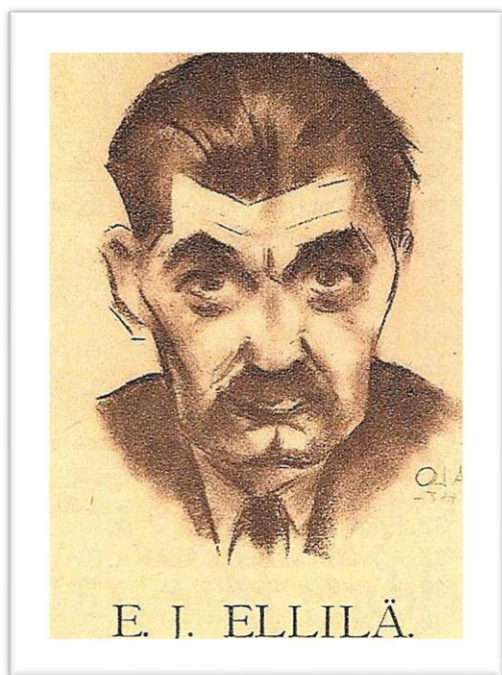
Alpo Jakola, 1972

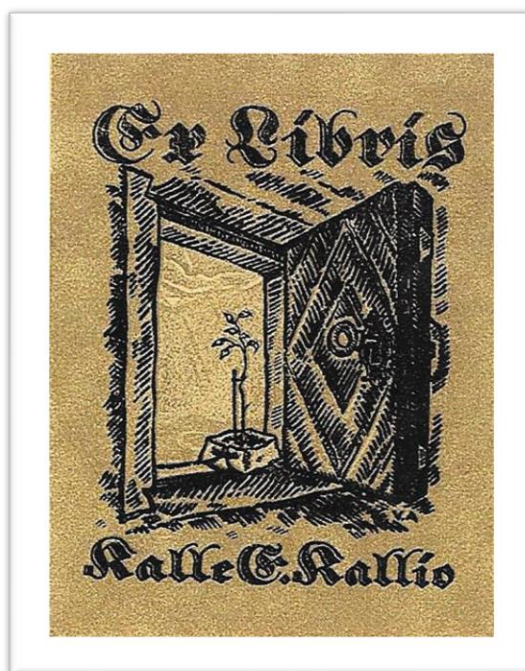
Eino Hemmilä, 1954

d'élite », il ne présente aucun intérêt en tant qu'objet de collection, mais certainement pas en tant qu'ex-libris au sens propre du terme, et dans sa conception, comme marque de propriétaire de livre.

Contenu : Pihtusköngäs, Bihcosgorži en same du Nord, Enontekiö. Ex-libris : Erkki Tuominen / Reconnaissez-vous, savez-vous ? Identifier l'inconnu / Rédaction : nous

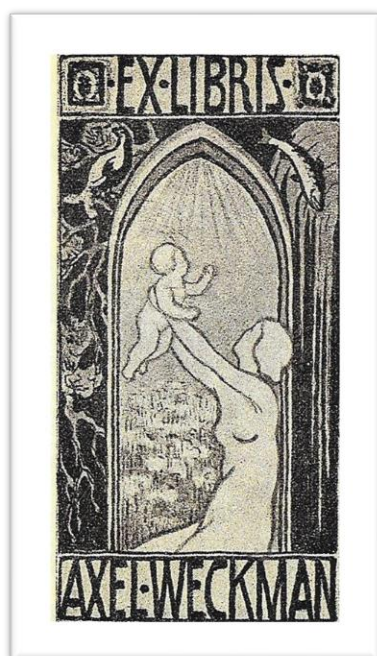
Onni Oja 1934

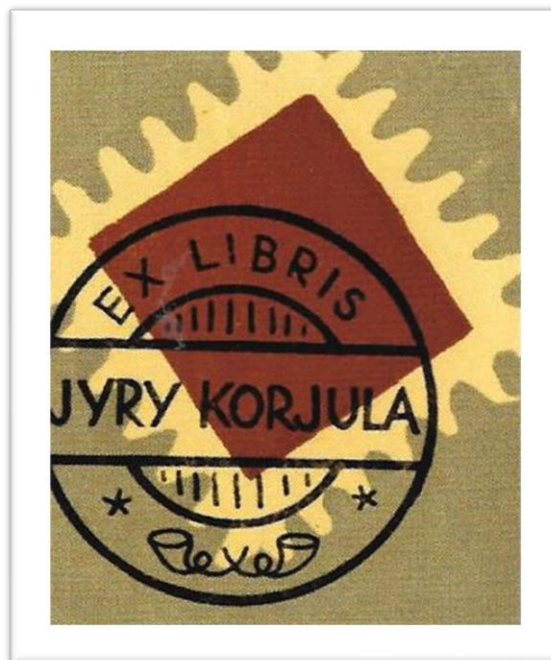
Vilho Askola 1934

avons besoin d'humanistes / Actualités des membres. Barre mystère sur la couverture du numéro précédent. Bande dessinée de Markku Tanttu / Journées de littérature ancienne à Sastamala / Papes de l'Église catholique / Des modèles promeuvent la tradition de l'ex-libris, archevêques et présidents / Bibliothèque de Max Jakob-soni (1923-2013). Livre et article de bibliothèque / Journées antiques à Bilnäs et Fis-kars Village / Ex-libris grâce à la navigation sur Internet / Exlibris World / Mon ex-libris : Toivo Salmi. Les livres comptent / Le meilleur du 6e concours de l'Association des ex-libris d'Istanbul / Erkki Tuominen, artiste d'ex-libris et membre actif de l'association / Avec des pensées contradictoires : Kirjan talo / Les joies et les peines du travail éditorial / Raconté par des lettres et des messages / Personnage : Journaliste et éditeur H.J. Vihenuuri 1889-1949. / Signature de l'auteur : Les expériences de signature de Merete Mazzarella. Humour sur les collectionneurs d'ex-libris / Série d'ex-libris du magazine NVL de Nuoren Voimain Littho, numéro de septembre 1934. Personnalités notables de la NVL : E.J. Ellilä / Vente aux enchères d'ex-libris. Chronique d'Iris : Îles ou mots – les événements littéraires de l'archipel invitent les lecteurs à la mer. Thème de Marita : Vous souvenez-vous de ces auteurs ? / Ex-libris au dos de la couverture. Résumé / Événements. Booktori à Turku, 25 ans. Suivi de 40 pays, autres États, partie 1. / Erkki Tuominen.

Ora abbiamo davanti a noi il terzo numero della rivista finlandese, con, come sempre, un numero impressionante di illustrazioni, soprattutto ex libris, e un riassunto in inglese di Maria Temmes. Questo permette di comprendere almeno una parte del contenuto

Anna Snellman-Kaila

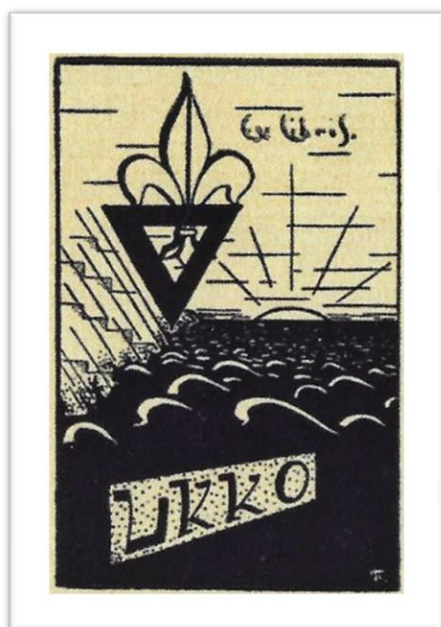

Erkki Tanttù 1932

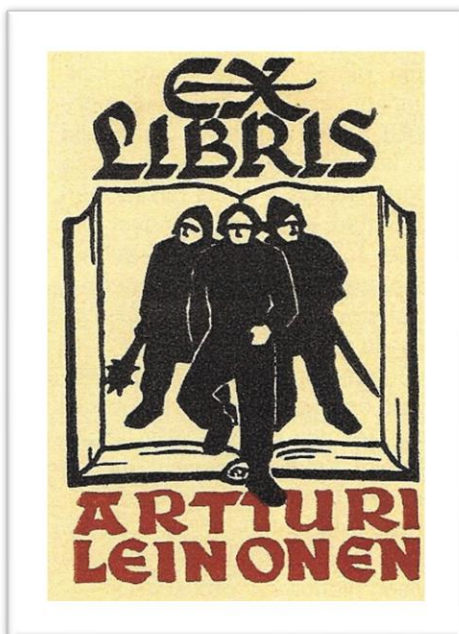
finlandese. La caratteristica di questa rivista (così come delle altre finlandesi) è che si tratta di un ex libris pratico nel vero senso della parola. Per molti "collezionisti d'élite", non è di alcun interesse come oggetto da collezione, ma certamente non lo è come ex libris nel vero senso della parola, e nella sua forma come marchio del proprietario del libro.

Contenuto: Pihtusköngäs, Bihcosgorži in Sami settentrionale, Enontekiö. Exlibris: Erkki Tuominen / Riconosci, conosci? Identificare l'ignoto / Pensieri del direttore: abbiamo bisogno di umanisti / Notizie dai membri. Barra misteriosa sulla copertina del numero precedente. Il fumetto di Markku Tanttù / I vecchi giorni della letteratura a Sastamala / I papi della Chiesa cetolica / I modelli di riferimento promuovono la tradizione dell'ex libris, arcivescovi e presidenti / La biblioteca di Max Jakob-soni (1923-2013). Libro e articolo della biblioteca / I giorni dell'antiquariato a Bilnäs e nel villaggio di Fis-kars / Ex libris attraverso la navigazione in internet / Il mondo dell'ex libris / Il mio ex libris: Toivo Salmi. I libri contano / Il meglio del sesto concorso dell'Istanbul Ex libris Association / Erkki Tuominen, artista ex libris e membro attivo dell'associazione / Con pensieri contrastanti: Kirjan talo / Le gioie e i dolori del lavoro editoriale / Narrato da lettere e messaggi / Persona: Giornalista ed editore H.J. Vihenuuri 1889-1949. / Firma dell'autore: Le esperienze di firma di Merete

Mazzarella. Uморismo sui collezionisti di ex libris / Serie di ex libris dalla rivista NVL di Nuoren Voimain Littho 9/1934. Personaggi illustri di NVL: E.J. Ellilä / Asta di ex libris. La rubrica di Iris: Isole o parole: gli eventi letterari nell'arcipelago invitano i lettori al mare / Il tema di Marita: Ricordi questi autori? / Ex libris sul retro della co-

Joel K.Toivola 1935

Erkki Tantu 1938

pertina. Riepilogo / Eventi. Booktori a Turku 25 anni. Seguendo 40 paesi, altri stati, parte 1. / Erkki Tuominen.

Przed nami trzeci numer fińskiego magazynu, jak zawsze z przytłaczającą liczbą ilustracji, zwłaszcza ekslibrisów, oraz angielskim streszczeniem autorstwa Marii Temmes. Pozwala to na zrozumienie przynajmniej części fińskiej treści. Cechą charakterystyczną tego magazynu (jak i innych fińskich) jest to, że jest on praktycznym ekslibrisem w najprawdziwszym tego słowa znaczeniu. Dla wielu „elitarnych kolekcjonerów” nie jest on interesujący jako przedmiot kolekcjonerski, ale z pewnością nie jest interesujący jako ekslibris w prawdziwym tego słowa znaczeniu, ani ze względu na swój design jako znak właściciela książki.

Spis treści: Pihtsusköngäs, Bihcosgorži w północnym języku Saamów, Enontekiö. Ekslibris: Erkki Tuominen / Czy rozpoznajesz, czy wiesz? Identyfikacja nieznanych / Myśli redaktora: potrzebujemy humanistów / Wiadomości członkowskie. Tajemniczy pasek na okładce poprzedniego numeru. Komiks Markku Tanttu / Dni Literatury Dawnej w Sastamala / Papież Kościoła Cetholic / Wzory do naśladowania, arcybiskupi i prezydenci promują tradycję ekslibrisu / Biblioteka Maxa Jakobsoniego (1923-2013). Książka i artykuł biblioteczny / Dni antyków w Bilnäs i wiosce Fis-kars

/ Ekslibris przez surfowanie po internecie / Świat ekslibrisu / Mój ekslibris: Toivo Salmi. Książki mają znaczenie / Najlepsze z 6. konkursu Stowarzyszenia Ekslibrisów w Stambule / Erkki Tuominen, artysta ekslibrisów i aktywny członek stowarzyszenia / Z sprzecznymi myślami: Kirjan talo / Radości i smutki pracy redakcyjnej / Opowiadane listami i wiadomościami / Osoba: Dziennikarz i wydawca H.J. Vihenjuuri 1889-1949.

Essi Valta 1945

Viljo Kojo 1916

/ Podpis autora: Doświadczenia Merete Mazzarelli w podpisywaniu. Humor o kolekcjonerach ekslibrisów / Seria ekslibrisów z magazynu NVL Nuoren Voimain Littho z 9/1934. Znane postacie NVL: E.J. Ellilä / Aukcja ekslibrisów. Felieton Iris: Wyspy czy słowa – wydarzenia literackie na archipelagu zapraszają czytelników nad morze / Temat Marity: Czy pamiętasz tych autorów? / Ekslibris na tylnej okładce. Streszczenie / Wydarzenia. Booktori inTurku 25 lat. Śledzimy 40 krajów, inne stany, część 1. / Erkki Tuominen.

Exlibris | Cacadoradeexlibris | Rio De Janeiro

O objetivo deste canal @cacadoradeexlibris é conhecer, divulgar, colaborar, compart-ilhar e resgatar esse universo de pequenas obras de arte que estão em bibliotecas, museus e colecionadores de arte. E inspirar mais pessoas a criarem seus ex-líbris e formarem suas próprias coleções ex-librística.

Bookplates | Cacadoradeexlibris | Rio de Janeiro

The goal of this channel, @cacadoradeexlibris, is to discover, promote, share, and save this universe of small works of art from libraries, museums, and art collectors. It also inspires more people to create their own bookplates and build their own bookplate collections.

Exlibris | Cacadoradeexlibris | Rio de Janeiro

Ziel dieses Kanals, @cacadoradeexlibris, ist es, dieses Universum kleiner Kunstwerke aus Bibliotheken, Museen und bei Kunstsammlern kennenzulernen, zu fördern, zu teilen und zu retten. Er inspiriert außerdem mehr Menschen dazu, eigene Exlibris zu erstellen und ihre eigenen Exlibris-Sammlungen aufzubauen.

Ex-libris | Cacadoradeexlibris | Rio de Janeiro

L'objectif de cette chaîne, @cacadoradeexlibris, est de découvrir, promouvoir, partager et sauvegarder cet univers de petites œuvres d'art provenant des bibliothèques, des musées et

des collectionneurs. Elle encourage également davantage de personnes à créer leurs propres ex-libris et à constituer leurs propres collections d'ex-libris.

Ex libris | Cacadoradeexlibris | Rio de Janeiro

L'obiettivo di questo canale, @cacadoradeexlibris, è scoprire, promuovere, condividere e salvare questo universo di piccole opere d'arte provenienti da biblioteche, musei e collezionisti d'arte. Ispira inoltre più persone a creare i propri ex libris e a costruire le proprie collezioni.

Ex libris | Cacadoradeexlibris | Río de Janeiro

El objetivo de este canal, @cacadoradeexlibris, es descubrir, promover, compartir y preservar este universo de pequeñas obras de arte provenientes de bibliotecas, museos y coleccionistas de arte. También inspira a más personas a crear sus propios ex libris y a crear sus propias colecciones.

Ekslibrisy | Cacadoradeexlibris | Rio de Janeiro

Celem tego kanału, @cacadoradeexlibris, jest odkrywanie, promowanie, udostępnianie i ratowanie tego wszechświata małych dzieł sztuki pochodzących z bibliotek, muzeów i od kolekcjonerów sztuki. Inspiruje on również więcej osób do tworzenia własnych ekslibrisów i budowania własnych kolekcji ekslibrisów.

Екслібриси | Cacadoradeexlibris | Ріо-де-Жанейро

Мета цього каналу, @cacadoradeexlibris, полягає у виявленні, просуванні, поширенні та збереженні цього всесвіту невеликих витворів мистецтва з бібліотек, музеїв та від колекціонерів творів мистецтва. Це також надихає більше людей створювати власні екслібриси та формувати власні колекції екслібрисів.

Экслибрисы | Cacadoradeexlibris | Рио-де-Жанейро

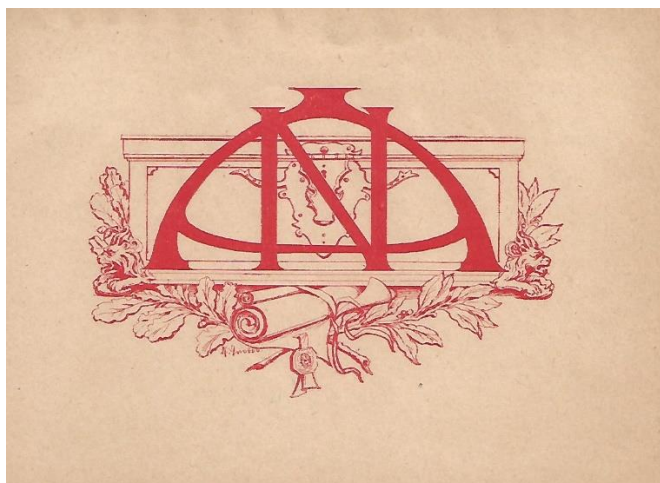
Цель этого канала, @cacadoradeexlibris, — открывать, продвигать, делиться и сохранять этот мир небольших произведений искусства из библиотек, музеев и от коллекционеров. Он также вдохновляет всё больше людей создавать собственные экслибрисы и собирать собственные коллекции.

藏書票 | Cacadoradeexlibris | 裡約熱內盧

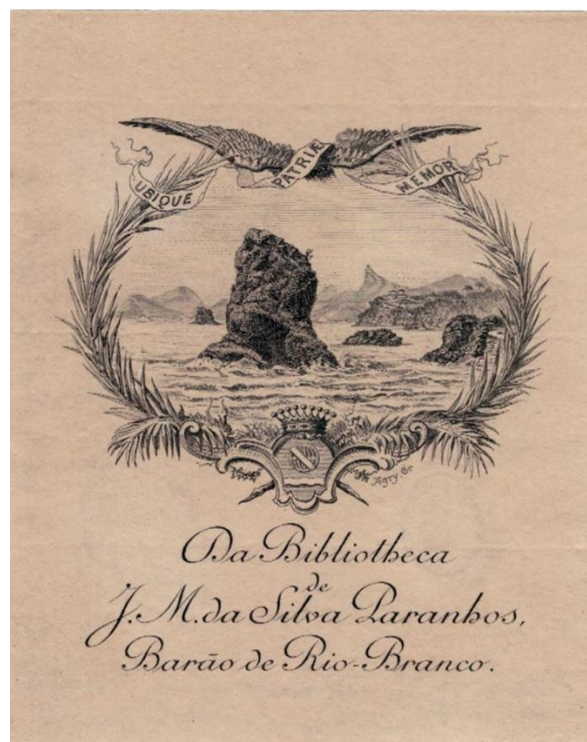
@cacadoradeexlibris 頻道的目標是發現、推廣、分享和保存來自圖書館、博物館和藝術收藏家的精美藏書。我們也希望激勵更多人製作自己的藏書票，並建立自己的藏書票收藏。

藏書票 | Cacadoradeexlibris | リオデジャネイロ

このチャンネル (@cacadoradeexlibris) の目標は、図書館、美術館、そしてアートコレクターが所蔵する小さな芸術作品の世界を発見し、宣伝し、共有し、そして保存することです。また、より多くの人々が自分だけの蔵書票を作り、コレクションを構築するきっかけを作ることを目指しています。

Arquivo Nacional

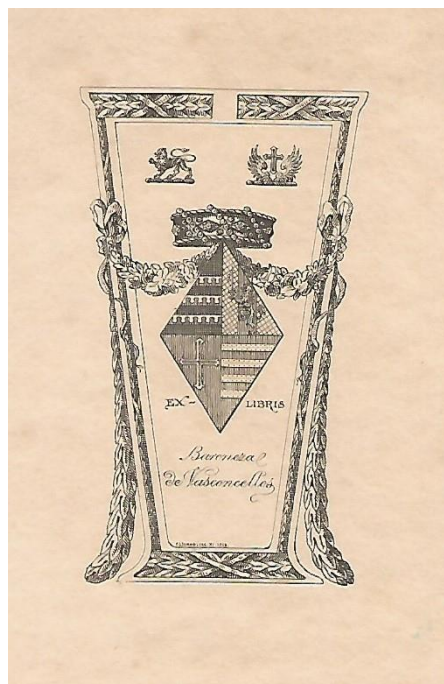

Barao do Rio Branco

Mary Komatsu, the Caçadora de Ex-libris Mary Komatsu is a retired librarian and the creator and administrator of the channel Caçadora de Ex-libris (Ex-Libris Hunter). She worked at the Library of the National Museum of Fine Arts (MNBA) in Rio de Janeiro from 1986 to 2019. Established in 1938 through donations from the artist and professor Rodolfo Amoedo, the MNBA Library houses a specialized collection in 19th- and 20th-century visual arts, alongside holdings in museology, architecture, and art history. In 2016, MNBA was one of five Brazilian museums selected to participate in the Google Art Project, a collaboration between the Brazilian Institute of Museums (IBRAM) and Google Inc., aimed at promoting national museums and democratizing access to their collections through virtual exhibitions. The MNBA Library curated one of these narratives, dedicated to ex-libris, titled “From the Books: Ex-libris in the Collections of MNBA”, under Mary Komatsu’s direction. Her work included cataloging sixteen ex-libris from the bibliographic collection, conducting integrated research across the museum, archival, and library holdings, high-resolution digitization, preparing texts in Portuguese and English, and organizing metadata for the platform. The narrative remains available on Google Arts & Culture, as part of MNBA’s virtual exhibitions. This experience sparked Mary’s enduring fascination with ex-libris, which has since become central to her professional and personal journey. But what exactly is an ex libris? The term, derived from Latin, means “from the books” or “among the books” and is used to indicate ownership of a publication. Typically, it appears as a small illustration affixed to the inside cover or the first pages of a book, displaying coats of arms, logos, symbols, or other designs, often accompanied by a motto or quotation. Beyond marking ownership, these vignettes have evolved over time into miniature works of art. In Brazil, the ex-libris tradition is relatively recent compared to Europe, where it dates back to the 15th century. The earliest known Bra-

Barão José Smith de Vasconcellos

Baronesa de Vasconcellos

zilian example belonged to Manoel de Abreu Guimarães, a merchant and administrator of the Santa Casa de Sabará in Minas Gerais; his extensive library preserved this rare artifact, now held at the National Library. Bibliophile Rubens Borba de Moraes suggested that Father José

Conde de Povolide

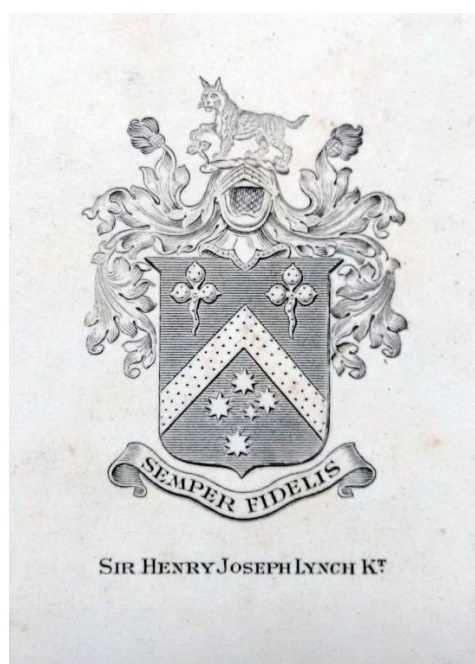
Conselheiro Candico de Oliveira

Correia da Silva, also from Sabará, may have owned an earlier ex-libris, a possibility discussed by librarian Thalles Siciliano in one of the Caçadora de Ex-líbris live sessions. Another notable example is the Viscount of Rio Branco, an influential political figure of the

Brazilian Empire, whose son, the Baron of Rio Branco, is considered the country's first prominent ex-libris collector. Brazilian ex-libris reached its peak between the 1940s and 1950s, a period marked by the activity of talented artists and collectors, the organization of exhibitions, and the creation of associations that promoted this miniature art. A landmark event was the 1st Brazilian Ex-libris Exhibition, held in 1942 at MNBA, which aligned Brazil with international movements recognizing the value of ex-libris. The exhibition showcased the richness and diversity of national production. Though the practice fell into relative obscurity in subsequent decades, it has experienced a revival since the 2000s, fueled by academic research, specialized events, and thematic exhibitions. Today, ex-libris continue to

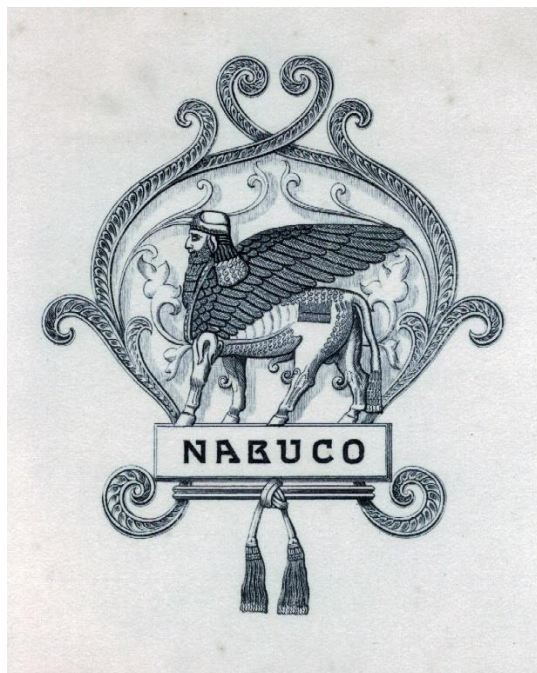

Diogo Barbosa Machado

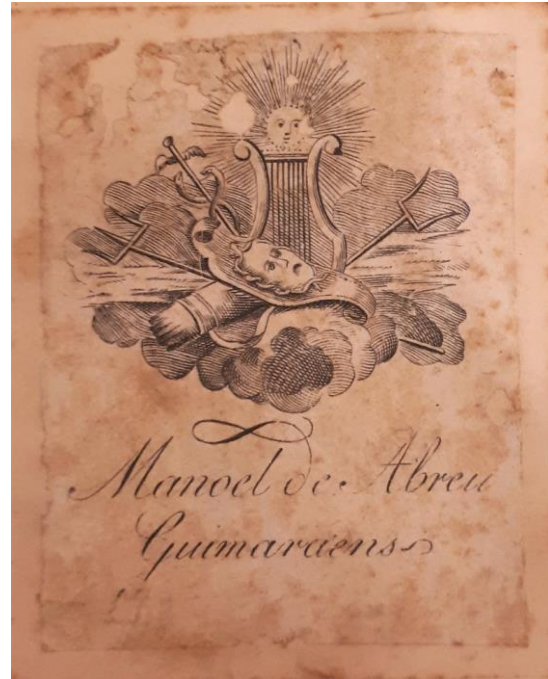

Henry Joseph Lynch

be found in books within libraries and private collections, but they are also valued as collectible objects and displayed in museums and exhibitions worldwide. Among the prominent figures in Brazilian ex-librism are Alberto Lima (1898–1971), a military officer, poet, painter, and designer who created over 600 ex-libris and is regarded as the “poet of ex-libris”; Stella Maris Bertinazzo (1946–2001), a visual arts professor and printmaker who founded the Xylography Atelier at the University of Brasília and published the influential book *Ex-libris: Object of Desire*; Paulo Berger (1922–2003), a pediatrician and historian who collected over 800 ex-libris and developed a virtual catalog of Brazilian ex-libris; and Jorge de Oliveira (1936–2018), a student of Alberto Lima, prolific ex-libris creator, heraldist, and designer. It was in this context of rediscovery that Mary Komatsu emerged as the *Caçadora de Ex-libris*, dedicating herself to the study, dissemination, and preservation of this cultural heritage. She participated in the academic project “The Eloquence of Books: Bibliographic Provenance Marks” (UNIRIO, 2018–2020), linked to the Research Group Studies on Bibliographic Heritage, and is a member of the Ex-Libris Brazil Group (GELB), established

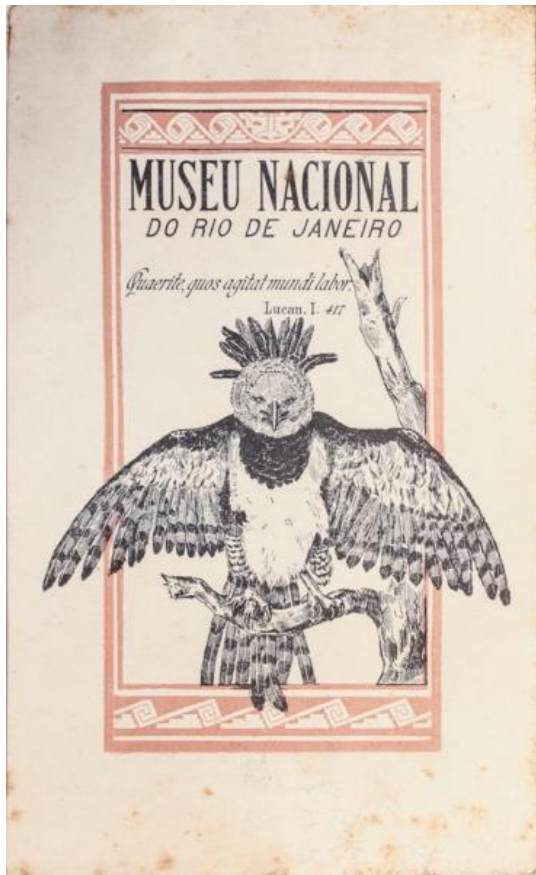
Joaquim Nabuco

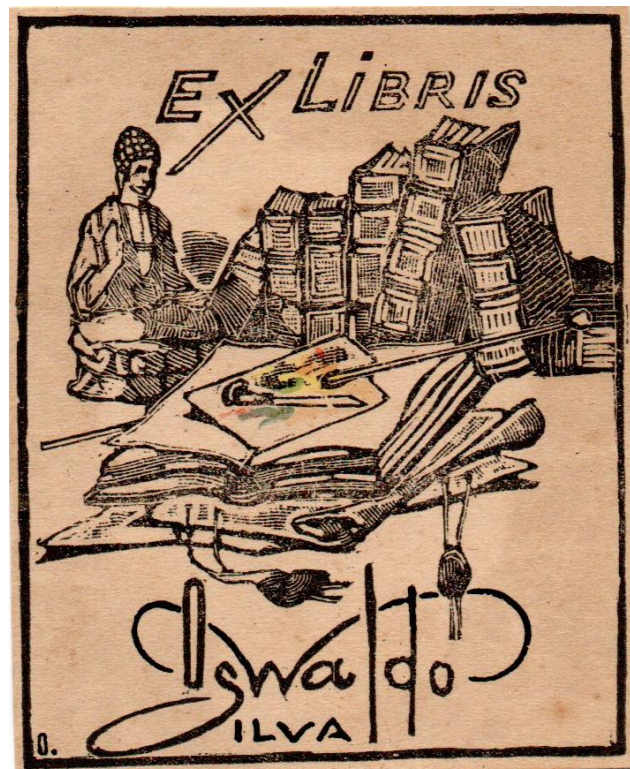
Manoel de Abreu Guimaraens

during the pandemic. The inspiration for the channel's name came from two sources: the blog *Caçadores de Bibliotecas* (Library Hunters) by librarian and writer Soraia Magalhães, with whom Mary has collaborated, and the sculpture *Diana the Huntress*, the Roman goddess of the hunt and the moon, a copy of which is part of MNBA's collection. The *Caçadora de Ex-líbris* channel seeks to explore, promote, collaborate, and share this universe of miniature artworks; support events and publications; preserve the history and personalities of Brazilian ex-librism; and inspire new generations to create their own ex-libris and collections. Mary's presence on social media began in 2018 with an Instagram profile, expanded to Facebook, and in 2020 gained momentum with the launch of the YouTube channel. During the pandemic, she launched a weekly live series with guests from Brazil and abroad, including librarians, bibliophiles, artists, collectors, historians, restorers, and writers, establishing the channel as a space for exchange, research, and appreciation of this unique art form. Today, the *Caçadora de Ex-líbris* remains active on Instagram, Facebook, YouTube, and its website, representing the continuation of the ex-libris tradition in the digital era. Through her collection, research, and accessible content, Mary Komatsu fulfills her mission of bringing people closer to this fascinating universe of ownership marks, preserving and promoting this singular art, inspiring fresh perspectives, and motivating future generations of collectors and creators.

Mary Komatsu, die *Caçadora de Ex-líbris* Mary Komatsu ist eine Bibliothekarin im Ruhestand und Gründerin und Administratorin des Kanals *Caçadora de Ex-líbris* (Ex-Libris Hunter). Von 1986 bis 2019 arbeitete sie in der Bibliothek des Nationalmuseums der Schönen Künste (MNBA) in Rio de Janeiro. Die 1938 durch Spenden des Künstlers und Professors Rodolfo Amoedo gegründete Bibliothek des MNBA beherbergt eine Spezi­alsam­mlung zur

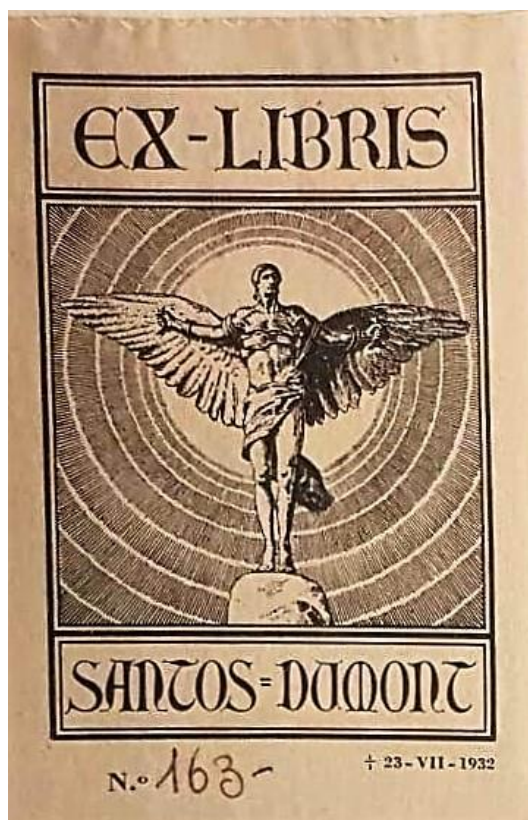

Museu Nacional

Oswaldo da Silva

bildenden Kunst des 19. und 20. Jahrhunderts sowie Bestände aus den Bereichen Museumskunde, Architektur und Kunstgeschichte. 2016 war das MNBA eines von fünf brasilianischen Museen, die für die Teilnahme am Google Art Project ausgewählt wurden, einer Zusammenarbeit zwischen dem Brasilianischen Museumsinstitut (IBRAM) und Google Inc., die darauf abzielt, Nationalmuseen zu fördern und den Zugang zu ihren Sammlungen durch virtuelle Ausstellungen zu demokratisieren. Die MNBA-Bibliothek kuratierte unter der Leitung von Mary Komatsu eine dieser Erzählungen, die sich Exlibris widmete und den Titel „Aus den Büchern: Exlibris in den Sammlungen des MNBA“ trug. Ihre Arbeit umfasste die Katalogisierung von sechzehn Exlibris aus der bibliografischen Sammlung, die Durchführung integrierter Recherchen in den Museums-, Archiv- und Bibliotheksbeständen, die hochauflösende Digitalisierung, die Aufbereitung von Texten in Portugiesisch und Englisch sowie die Organisation von Metadaten für die Plattform. Die Erzählung ist weiterhin auf Google Arts & Culture als Teil der virtuellen Ausstellungen des MNBA verfügbar. Diese Erfahrung weckte Marys anhaltende Faszination für Exlibris, die seitdem einen zentralen Platz in ihrem beruflichen und persönlichen Werdegang einnimmt. Aber was genau ist ein Exlibris? Der Begriff stammt aus dem Lateinischen und bedeutet „aus den Büchern“ oder „unter den Büchern“ und wird verwendet, um den Besitz einer Publikation anzuzeigen. Typischerweise erscheint es als kleine Illustration auf der Innenseite des Einbands oder den ersten Seiten eines Buches und zeigt Wappen, Logos, Symbole oder andere Motive, oft begleitet von einem Motto oder Zitat. Diese Vignetten kennzeichnen nicht nur den Besitz, sondern haben sich

Santos Dumont

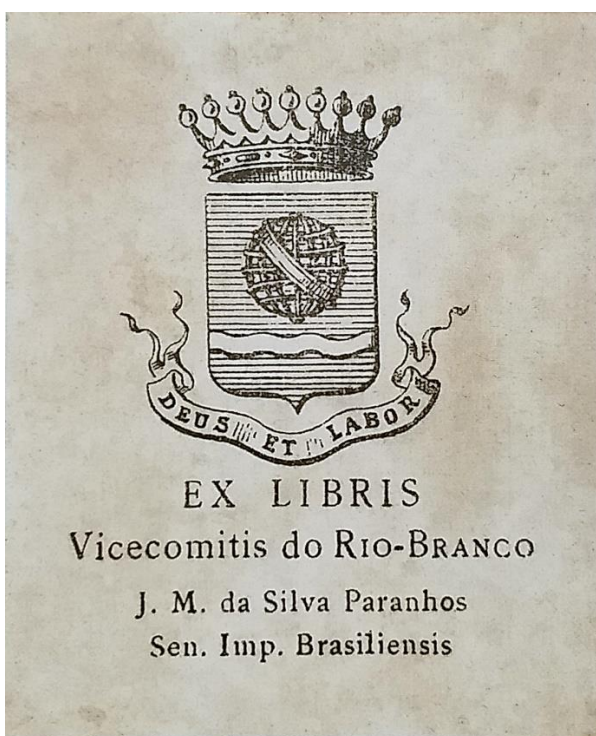

Universidade de Brasil

im Laufe der Zeit auch zu Miniaturkunstwerken entwickelt. In Brasilien ist die Exlibris-Tradition im Vergleich zu Europa relativ neu; dort reicht sie bis ins 15. Jahrhundert zurück. Das früheste bekannte brasilianische Exemplar gehörte Manoel de Abreu Guimarães, einem Kaufmann und Verwalter der Santa Casa de Sabará in Minas Gerais; in seiner umfangreichen Bibliothek befindet sich dieses seltene Artefakt, das heute in der Nationalbibliothek aufbewahrt wird. Der Bibliophile Rubens Borba de Moraes vermutete, dass Pater José Correia da Silva, ebenfalls aus Sabará, möglicherweise ein früheres Exlibris besessen hat, eine Möglichkeit, die der Bibliothekar Thalles Siciliano in einer der Live-Sitzungen der Caçadora de Ex-libris erörterte. Ein weiteres bemerkenswertes Beispiel ist der Vicomte von Rio Branco, eine einflussreiche politische Figur des brasilianischen Kaiserreichs, dessen Sohn, der Baron von Rio Branco, als der erste bedeutende Exlibris-Sammler des Landes gilt. Das brasilianische Exlibris erreichte seinen Höhepunkt zwischen den 1940er und 1950er Jahren, einer Zeit, die geprägt war von der Aktivität talentierter Künstler und Sammler, der Organisation von Ausstellungen und der Gründung von Vereinen, die diese Miniaturkunst förderten. Ein Meilenstein war die 1. Brasilianische Exlibris-Ausstellung 1942 im MNBA, die Brasilien in internationale Bewegungen einordnete, die den Wert des Exlibris anerkannten. Die Ausstellung zeigte den Reichtum und die Vielfalt der nationalen Produktion. Obwohl die Praxis in den folgenden Jahrzehnten relativ in Vergessenheit geriet, erlebt sie seit den 2000er Jahren eine Renaissance, befeuert durch akademische Forschung, Fachveranstaltungen und thematische Ausstellungen. Heute findet man Exlibris weiterhin in Büchern in Bibliotheken und Privatsammlungen, sie sind aber auch als Sammlerstücke geschätzt und werden in Mu-

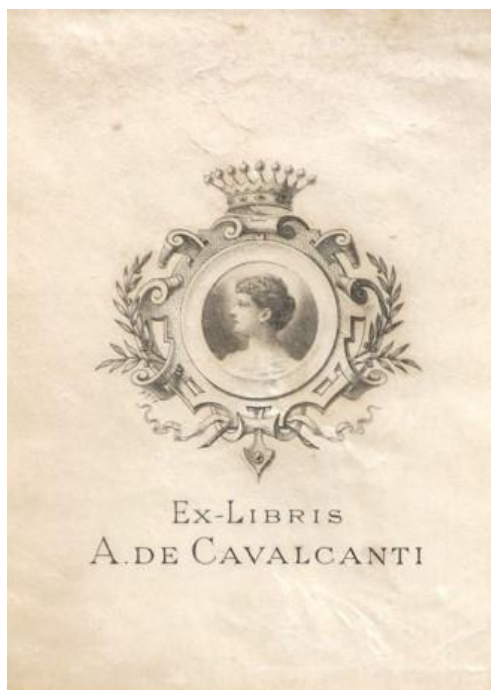
Visconde de Cavalcanti

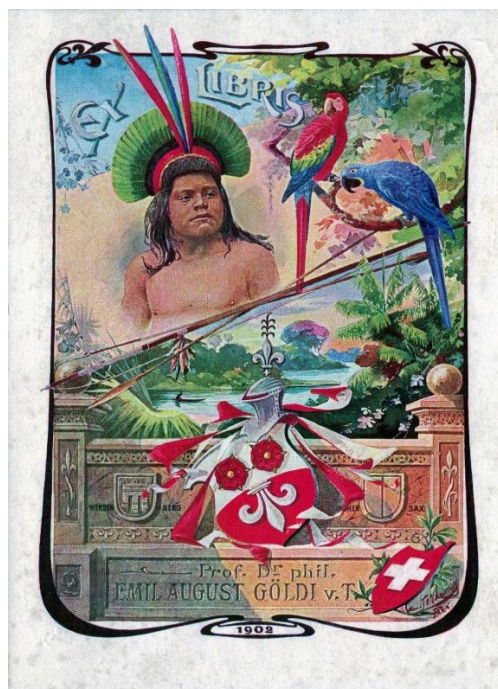
Visconde do Rio Branco

seen und Ausstellungen weltweit gezeigt. Zu den herausragenden Persönlichkeiten des brasilianischen Exlibris zählen Alberto Lima (1898–1971), ein Militäroffizier, Dichter, Maler und Designer, der über 600 Exlibris schuf und als „Poet des Exlibris“ gilt; Stella Maris Bertinazzo (1946–2001), eine Professorin für Bildende Kunst und Grafikerin, die das Atelier für Xylographie an der Universität Brasília gründete und das einflussreiche Buch *Exlibris: Objekt der Begierde* veröffentlichte; Paulo Berger (1922–2003), ein Kinderarzt und Historiker, der über 800 Exlibris sammelte und einen virtuellen Katalog brasilianischer Exlibris entwickelte; und Jorge de Oliveira (1936–2018), ein Schüler von Alberto Lima, einem produktiven Exlibris-Schöpfer, Heraldiker und Designer. In diesem Kontext der Wiederentdeckung trat Mary Komatsu als *Caçadora de Ex-líbris* in Erscheinung und widmete sich der Erforschung, Verbreitung und Bewahrung dieses kulturellen Erbes. Sie beteiligte sich am akademischen Projekt „Die Eloquenz der Bücher: Bibliografische Provenienzzeichen“ (UNIRIO, 2018–2020), das mit der Forschungsgruppe Studien zum bibliografischen Erbe verbunden ist, und ist Mitglied der während der Pandemie gegründeten Ex-Libris Brazil Group (GELB). Die Inspiration für den Namen des Kanals stammt von zwei Quellen: dem Blog *Caçadores de Bibliotecas* (Bibliotheksjäger) der Bibliothekarin und Schriftstellerin Soraia Magalhães, mit der Mary zusammengearbeitet hat, und der Skulptur der Jägerin Diana, der römischen Göttin der Jagd.

Mary Komatsu, la Cazadora de Ex-líbris. Mary Komatsu es bibliotecaria jubilada y creadora y administradora del canal "Caçadora de Ex-líbris". Trabajó en la Biblioteca del Museo Nacional de Bellas Artes (MNBA) en Río de Janeiro de 1986 a 2019. Fundada en 1938 gracias a las donaciones del artista y profesor Rodolfo Amoedo, la Biblioteca del MNBA alberga una

Viscondessa de Cavalcanti

Emilio Augusto Goeldi

colección especializada en artes visuales de los siglos XIX y XX, junto con fondos de museología, arquitectura e historia del arte. En 2016, el MNBA fue uno de los cinco museos brasileños seleccionados para participar en el Proyecto de Arte de Google, una colaboración entre el Instituto Brasileño de Museos (IBRAM) y Google Inc., cuyo objetivo es promover los museos nacionales y democratizar el acceso a sus colecciones mediante exposiciones virtuales. La Biblioteca del MNBA curó una de estas narrativas, dedicada a los exlibris, titulada "De los libros: Exlibris en las colecciones del MNBA", bajo la dirección de Mary Komatsu. Su trabajo incluyó la catalogación de dieciséis exlibris de la colección bibliográfica, la realización de una investigación integrada en los fondos del museo, el archivo y la biblioteca, la digitalización de alta resolución, la preparación de textos en portugués e inglés, y la organización de metadatos para la plataforma. La narrativa sigue disponible en Google Arts & Culture, como parte de las exposiciones virtuales del MNBA. Esta experiencia despertó la perdurable fascinación de Mary por los exlibris, que desde entonces se ha convertido en un elemento central de su trayectoria profesional y personal. Pero ¿qué es exactamente un exlibris? El término, derivado del latín, significa "de los libros" o "entre los libros" y se utiliza para indicar la propiedad de una publicación. Normalmente, aparece como una pequeña ilustración adherida a la contraportada o a las primeras páginas de un libro, que muestra escudos de armas, logotipos, símbolos u otros diseños, a menudo acompañados de un lema o una cita. Más allá de marcar la propiedad, estas viñetas han evolucionado con el tiempo hasta convertirse en obras de arte en miniatura. En Brasil, la tradición del ex-líbris es relativamente reciente en comparación con Europa, donde se remonta al siglo XV. El ejemplo brasileño más antiguo conocido perteneció a Manoel de Abreu Guimarães, comerciante y administrador de la Santa Casa de Sabará en Minas Gerais; su extensa biblioteca preservó este raro artefacto, ahora conservado en la Biblioteca Nacional. El bibliófilo Rubens Borba e

Mary Komatsu

Solidonio Leite

Moraes sugirió que el padre José Correia da Silva, también de Sabará, pudo haber poseído un ex-libris anterior, una posibilidad discutida por el bibliotecario Thalles Siciliano en una de las sesiones en vivo de la Caçadora de Ex-libris. Otro ejemplo notable es el Vizconde de Rio Branco, una influyente figura política del Imperio brasileño, cuyo hijo, el Barón de Rio Branco, es considerado el primer coleccionista prominente de ex-libris del país. El ex-libris brasileño alcanzó su apogeo entre las décadas de 1940 y 1950, un período marcado por la actividad de artistas y coleccionistas talentosos, la organización de exposiciones y la creación de asociaciones que promovieron este arte en miniatura. Un evento emblemático fue la 1.ª Exposición Brasileña de Ex-libris, celebrada en 1942 en el MNBA, que alineó a Brasil con los movimientos internacionales que reconocían el valor del ex-libris. La exposición mostró la riqueza y diversidad de la producción nacional. Si bien la práctica cayó en un relativo olvido en las décadas posteriores, ha experimentado un resurgimiento desde la década del 2000, impulsado por la investigación académica, eventos especializados y exposiciones temáticas. Hoy en día, el ex-libris sigue encontrándose en libros de bibliotecas y colecciones privadas, pero también se valora como objeto de colección y se exhibe en museos y exposiciones de todo el mundo. Entre las figuras prominentes del exlibrismo brasileño se encuentran Alberto Lima (1898-1971), militar, poeta, pintor y diseñador que creó más de 600 exlibris y es considerado el "poeta de los exlibris"; Stella Maris Bertinazzo (1946-2001), profesora de artes visuales y grabadora que fundó el Xylography Atelier en la Universidad de Brasilia y publicó el influyente libro *Ex-libris: Object of Desire*; Paulo Berger (1922-2003), pediatra e historiador que recopiló más de 800 exlibris y desarrolló un catálogo virtual de exlibris

brasileños; y Jorge de Oliveira (1936-2018), alumno de Alberto Lima, prolífico creador de exlibris, heraldista y diseñador. Fue en este contexto de redescubrimiento que Mary Komatsu emergió como la Caçadora de Ex-líbris, dedicándose al estudio, la difusión y la preservación de este patrimonio cultural. Participó en el proyecto académico “La Elocuencia de los Libros: Marcas de Procedencia Bibliográfica” (UNIRIO, 2018-2020), vinculado al Grupo de Investigación Estudios sobre Patrimonio Bibliográfico, y es miembro del Grupo Ex-Libris Brasil (GELB), creado durante la pandemia. El nombre del canal se inspiró en dos fuentes: el blog “Caçadores de Bibliotecas” de la bibliotecaria y escritora Soraia Magalhães, con quien Mary ha colaborado, y la escultura Diana Cazadora, la diosa romana de la caza.

International exhibition “Ukrainian Exlibris after February 24, 2022” Poltava, 2025

Ein einzigartiges Buch über ukrainische Exlibris während des Krieges

Sakamoto, Masahito. Ukrainische Exlibris nach dem 24. Februar 2022: Ein Blick aus Japan // Masahito Sakamoto, Susumu Nonaka, Olha Nikolenko, Mariana Myroshnychenko, Anna Voitiuk / Herausgegeben von Olha Nikolenko, Kateryna Nikolenko. – FOP Samchenko, Kiew, 2025. – 159 S. In Englisch, Ukrainisch und Japanisch; illustriert.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.881>

Der Krieg in der Ukraine hat nicht nur den Alltag der Ukrainer, sondern auch alle Formen der Kunst beeinflusst. Die Situation der Invasion, ständige Gefahren, erbitterte Kämpfe und zahlreiche Opfer haben der ukrainischen Kunst neue Themen und Motive sowie Formen beschert, die der dramatischen Zeit entsprechen. Dies ist bei ukrainischen Exlibris erkennbar, die nach dem 24. Februar 2022 entstanden sind. Sie werden sorgfältig von einem berühmten Sammler aus Japan und Liebhaber ukrainischer Kunst gesammelt und untersucht – Herrn Masahito Sakamoto, Auslandssekretär der Nippon Exlibris Association, LL.M. in US-Recht von der Temple University, J.D. in japanischem Recht von der Kwansei Gakuin University, Master-Abschluss in Wirtschaftswissenschaften von der Universität Nagoya, Bachelor-Abschluss in Wirtschaftswissenschaften von der Universität Kyoto. Gemeinsam mit den ukrainischen und japanischen Wissenschaftlern Professor Susumu Nonaka, Professor Olha Nikolenko, Doktor der Philosophie Kateryna Nikolenko und den Grafikerinnen Mariana

International exhibition "Ukrainian Exlibris after February 24, 2022" Poltava, 2025

Myroshnychenko und Anna Voitiuk verfasste er ein äußerst wichtiges und interessantes Buch, das ukrainische Exlibris präsentiert, die nach dem 24. Februar 2022 entstanden sind.

Professor Susumu Nonaka von der Saitama-Universität (Japan) stellte Herrn Masahito Sakamoto und seine Aktivitäten zur Förderung der ukrainischen Kunst vor und betonte, dass dieses Buch ein wichtiges Ereignis für die Entwicklung der ukrainisch-japanischen Freundschaft sei.

Professor Olha Nikolenko von der Nationalen Pädagogischen Universität Poltawa (Ukraine) wies in ihrem Einführungsartikel zu Recht darauf hin, dass ukrainische Kunst in Kriegszeiten einen besonderen Wert hat. Sie hilft den Menschen, menschlich zu bleiben, ihre Menschlichkeit, ihr Mitgefühl und ihre Barmherzigkeit zu bewahren und gleichzeitig ihre nationale Identität zu spüren.

Der Hauptteil des Buches ist eine tiefgehende und detaillierte Analyse ukrainischer Exlibris, die von Herrn Masahito Sakamoto durchgeführt wurde. Der Autor widmete der Geschichte der Welt- und ukrainischen Exlibris von der Antike bis zur Gegenwart besondere Aufmerksamkeit. Masahito Sakamoto beleuchtete konsequent die Entstehung der Exlibriskunst in westeuropäischen Ländern und in der Ukraine. Er stellte die wichtigsten Themen und Motive der Exlibris sowie verschiedene Techniken zur Herstellung von Exlibris vor.

Besonders hervorzuheben ist, dass Masahito Sakamoto die Verbindung ukrainischer Exlibris mit der Barockkunst des 17. und 18. Jahrhunderts aufzeigte, als visuelle Bilder in Büchern

International exhibition “Ukrainian Exlibris after February 24, 2022” Poltava, 2025

häufig verwendet wurden, um eine bestimmte Idee zu verkörpern. Der Autor berichtete über die Wahrnehmung und Erforschung ukrainischer Exlibris in Japan und stellte mehrere Werke zu diesem Thema vor. Besonders wertvoll an diesem Buch ist, dass Masahito Sakamoto seine eigene Sammlung ukrainischer Exlibris präsentierte, die nach dem 24. Februar 2022 entstanden sind.

Die Leser haben die Möglichkeit, einzigartige Werke zeitgenössischer ukrainischer Künstler zu bewundern. Die Künstler kommentierten ihre Gemälde, und in ihren Notizen sind ihre Weltanschauung, ihre künstlerischen Prinzipien und ihre Intentionen erkennbar. Herr Masahito Sakamoto kommentierte jedes Exlibris und charakterisierte den Stil der Künstler sowie deren Bedeutung für die Entwicklung der Exlibriskunst in der Ukraine und weltweit.

Für Leserinnen und Leser sind die Artikel zweier Künstlerinnen – Anna Voitiuk aus Lwiw und Mariana Myroshnychenko aus Drohobytsh (Region Lwiw) – sicherlich interessant und hilfreich.

Anna Voitiuk verglich die Techniken des ukrainischen Künstlers und Dichters Taras Schewtschenko und Rembrandt van Rijn. Sie entdeckte viele Gemeinsamkeiten in ihren Werken und erkundete gleichzeitig ihre individuellen Stile. Anna Voitiuks Artikel enthält Abbildungen, die einen Einblick in die kreativen Bemühungen beider Künstler geben.

Mariana Myroshnychenko stellte ihre eigenen Erfahrungen mit Exlibris vor. Ihr Artikel über grafische Techniken ist für alle nützlich, die wissen möchten, wie die besondere Magie von Exlibris entsteht. Mariana Myroshnychenkos Artikel enthält außerdem Abbildungen, die ver-

International exhibition “Ukrainian Exlibris after February 24, 2022” Poltava, 2025

schiedene künstlerische Techniken demonstrieren. Das Buch über ukrainische Exlibris enthält nicht nur Artikel und Abbildungen, sondern auch Informationen zu Exlibris-Ausstellungen in Japan und der Ukraine. Darüber hinaus können Leser per QR-Code einen Film über die Exlibris-Ausstellung ansehen, die am 23. April 2025 im Poltawaer Kunstmuseum stattfand. Das Buch ist weltweit einzigartig, da es die erste Sammlung und Erforschung der ukrainischen Exlibriskunst während der Invasionszeit nach dem 24. Februar 2022 ist.

A unique book about Ukrainian bookplates during the war

Sakamoto, Masahito. Ukrainian Bookplates after February 24, 2022: A View from Japan // Masahito Sakamoto, Susumu Nonaka, Olha Nikolenko, Mariana Myroshnychenko, Anna Voitiuk / Edited by Olha Nikolenko and Kateryna Nikolenko. – FOP Samchenko, Kyiv, 2025. – 159 pp. In English, Ukrainian, and Japanese; illustrated.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.881>

The war in Ukraine has affected not only the everyday lives of Ukrainians but also all forms of art. The situation of invasion, constant danger, fierce fighting, and numerous casualties have given Ukrainian art new themes and motifs, as well as forms appropriate to the dramatic period. This is evident in Ukrainian bookplates created after February 24, 2022. They are being carefully collected and studied by a renowned Japanese collector and enthusiast of Ukrainian art – Mr. Masahito Sakamoto, Foreign Secretary of the Nippon Exlibris Association, LL.M. in U.S. Law from Temple University, J.D. in Japanese Law from Kwansei

International exhibition “Ukrainian Exlibris after February 24, 2022” Poltava, 2025

Gakuin University, a Master's degree in Economics from Nagoya University, and a Bachelor's degree in Economics from Kyoto University. Together with Ukrainian and Japanese scholars Professor Susumu Nonaka, Professor Olha Nikolenko, Doctor of Philosophy Kateryna Nikolenko, and graphic artists Mariana Myroshnychenko and Anna Voitiuk, he has authored an extremely important and interesting book presenting Ukrainian bookplates created after February 24, 2022.

Professor Susumu Nonaka of Saitama University (Japan) introduced Mr. Masahito Sakamoto and his activities in promoting Ukrainian art, emphasizing that this book is an important event in the development of Ukrainian-Japanese friendship.

Professor Olha Nikolenko of Poltava National Pedagogical University (Ukraine) rightly pointed out in her introductory article that Ukrainian art has a special value in times of war. It helps people remain human, preserve their humanity, compassion, and mercy, while simultaneously feeling their national identity.

The main part of the book is an in-depth and detailed analysis of Ukrainian bookplates conducted by Mr. Masahito Sakamoto. The author paid special attention to the history of world and Ukrainian bookplates from ancient times to the present day. Masahito Sakamoto consistently illuminated the emergence of bookplate art in Western European countries and Ukraine. He presented the main themes and motifs of bookplates, as well as various techniques for making bookplates.

Mykhailo Drimaylo. Lotus ("Floriography" Series), 2024 Exlibris Masahito Sakamoto

Sergiy Hrapov, Seeker, 2024, Exlibris Masahito

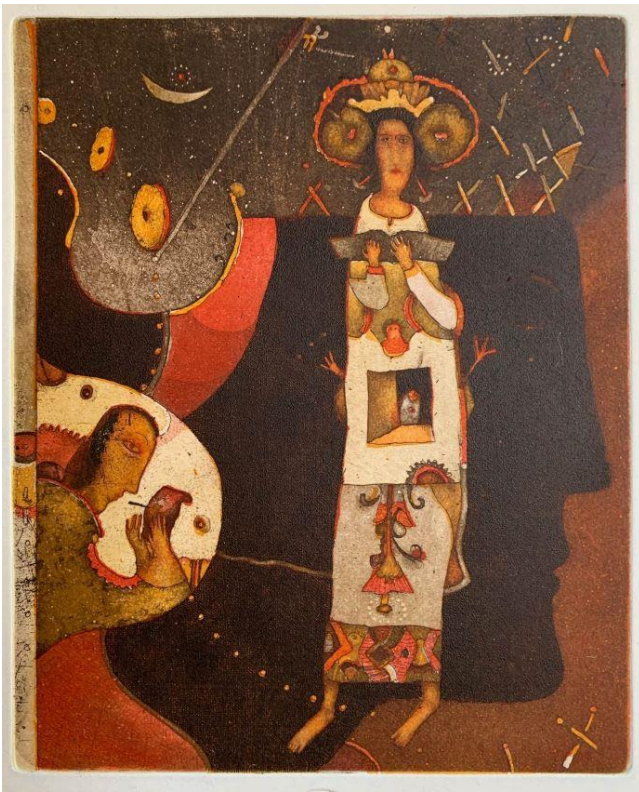
Of particular note is that Masahito Sakamoto demonstrated the connection between Ukrainian bookplates and Baroque art of the 17th and 18th centuries, when visual images were frequently used in books to embody a particular idea. The author reported on the perception and research of Ukrainian bookplates in Japan and presented several works on this topic. What is particularly valuable about this book is that Masahito Sakamoto presented his own collection of Ukrainian bookplates created after February 24, 2022.

Readers have the opportunity to admire unique works by contemporary Ukrainian artists. The artists commented on their paintings, and their notes reveal their worldview, artistic principles, and intentions. Mr. Masahito Sakamoto commented on each bookplate, characterizing the artists' style and their significance for the development of bookplate art in Ukraine and worldwide.

Readers will certainly find the articles by two artists – Anna Voitiuk from Lviv and Mariana Myroshnychenko from Drohobych (Lviv region) – interesting and helpful.

Anna Voitiuk compared the techniques of the Ukrainian artist and poet Taras Shevchenko and Rembrandt van Rijn. She discovered many similarities in their works while exploring their individual styles. Anna Voitiuk's article includes illustrations that provide insight into the creative endeavors of both artists.

Mariana Myroshnychenko shared her own experiences with bookplates. Her article on graphic techniques is useful for anyone who wants to know how the special magic of book-

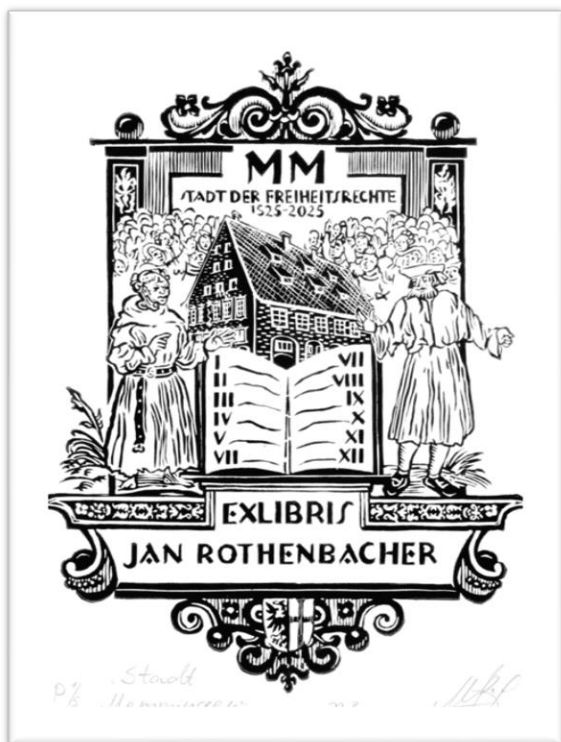

Roman Romanyshyn. Mirage
(*"The Important Things" series*), 2023

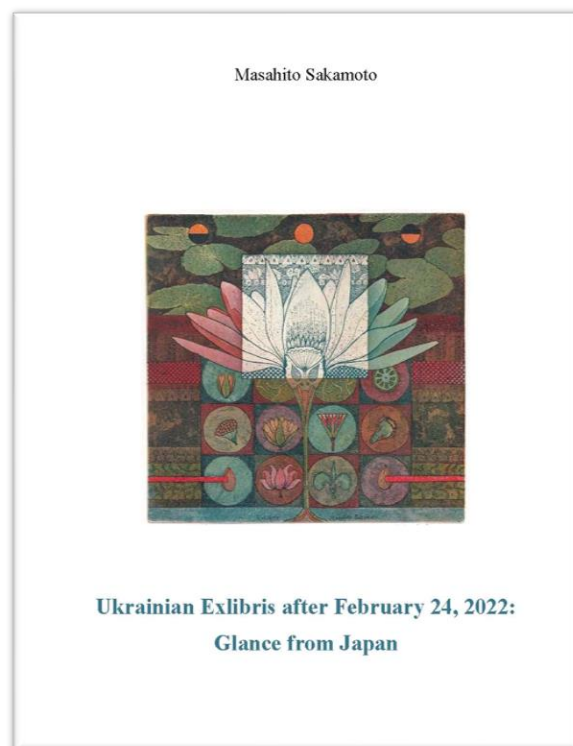

Gennadiy Vereschagin Heracles and Cerberus
(*"The Twelve Labors of Hercule"*.
series), 2024 Exl. Xotaris & Masahito Sakamoto

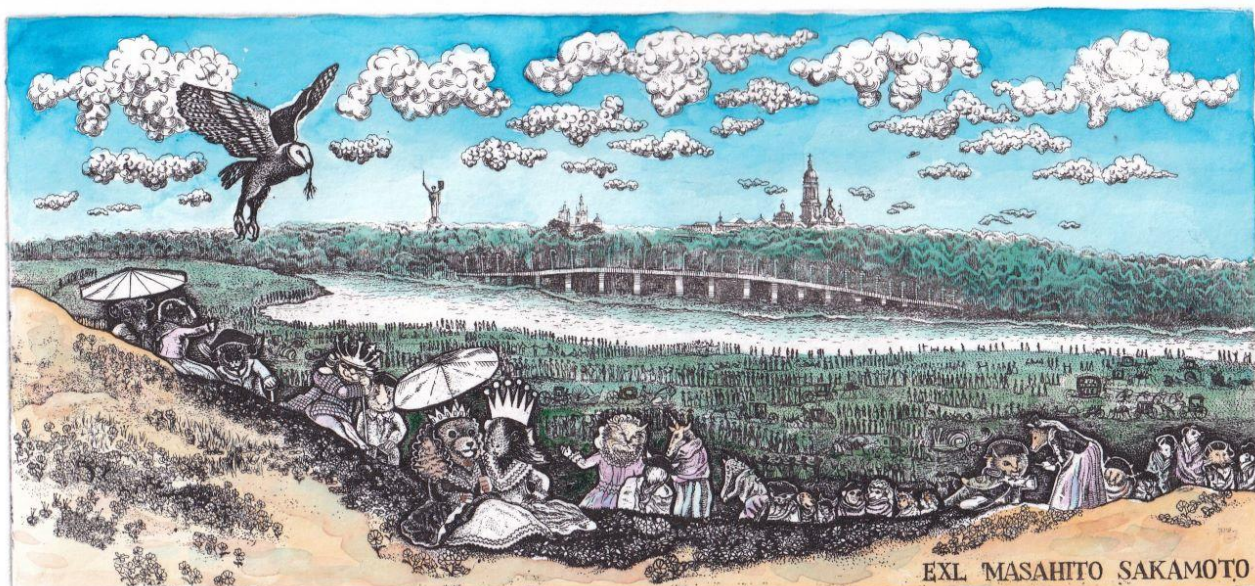
plates is created. Mariana Myroshnychenko's article also includes illustrations demonstrating various artistic techniques. The book on Ukrainian bookplates contains not only articles and illustrations but also information on bookplate exhibitions in Japan and Ukraine. Furthermore, readers can use a QR code to watch a film about the bookplate exhibition that took place on April 23, 2025, at the Poltava Art Museum. The book is unique in the world as it is the first collection and research of Ukrainian bookplate art during the invasion period after February 24, 2022.

*Myroshnychenko. Stadt Memmingen, 2024
Exlibris Jan Rothenbacher*

*The Cover of Brochure "Ukrainian Exlibris
after February 24, 2022: Glance from Japan"*

*Anna Voitiuk. Homage to Goya: Queen Kryisia Meets Princess Amberly at Dnipro Riverside, 2024
Exl Masahito Sakamoto*

Унікальна книга про український екслібрис під час війни

Сакамото, Масахіто. Український екслібрис після 24 лютого 2022 року: погляд із Японії // Масахіто Сакамото, Сусуму Нонака, Ольга Ніколенко, Мар'яна Мирошніченко, Анна Войтюк / За ред. Ольги Ніколенко, Катерини Ніколенко. – ФОП Самченко, 2025. – 159 с. Англ., укр., япон. мовами; ілюстр.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.881>

Війна в Україні вплинула не тільки на повсякденне життя українців, але і на всі види мистецтва. Ситуація вторгнення, постійні небезпеки, запеклі битви і численні жертви принесли в українське мистецтво нові теми і мотиви, а також відповідні драматичному часу форми. Це відчутно в українських екслібрисах, створених після 24 лютого 2022 року.

Їх ретельно збирає і вивчає відомий колекціонер із Японії та ентузіаст українського мистецтва – Mr. Masahito Sakamoto, закордонний секретар Японської асоціації екслібрису, магістр права США (Темплський університет), доктор юриспруденції (Університет Квансей Гакуїн), магістр економіки (Нагойський університет), бакалавр економіки (Кіотський університет). Разом із українськими та японськими науковцями (професор Сусуму Нонака, професор Ольга Ніколенко, доктор філософії Катерина Ніколенко) і митцями (художники-графіки Мар'яна Мирошніченко, Анна Войтюк) він написав дуже важливу і цікаву книжку, в якій представлені українські екслібриси, створені після 24 лютого 2022 року. Професор Сусуму Нонака із Сайтама Університету (Японія) представив Mr. Masahito Sakamoto та його діяльність на підтримку українського мистецтва, а також наголосив на тому, що ця книжка є важливою подією для розвитку українсько-японської дружби.

Професор Ольга Ніколенко (Полтавський національний педагогічний університет) у вступній статті слушно зауважила, що українське мистецтво у воєнний час має особливу цінність, воно допомагає людям залишатися людьми, зберігати людяність, співчуття, милосердя і водночас відчувати свою національну ідентичність. Основна частина книги – це глибокий і детальний аналіз українського екслібриса, який здійснив Mr. Masahito Sakamoto.

Особливу увагу автор звернув на історію світового та українського екслібриса від давнини до сьогодення. Mr. Masahito Sakamoto послідовно розкрив формування мистецтва екслібриса в західноєвропейських країнах і в Україні. Він представив провідні теми і мотиви екслібрисів, а також різні техніки для створення екслібрисів. Дуже важливо те, що Mr. Masahito Sakamoto показав зв'язок українського екслібриса з мистецтвом бароко XVII-XVIII століть, коли в книгах часто використовували візуальні образи для втілення певної ідеї. Автор розповів про сприйняття і вивчення українського екслібриса в Японії, представив декілька праць із цього питання.

Дуже цінним у цій книзі є те, що Mr. Masahito Sakamoto представив його власну колекцію українських екслібрисів, створених після 24 лютого 2022 року. Читачі

мають змогу побачити унікальні роботи сучасних митців України. Художники прокоментували свої картини, у їхніх нотатках можна відчутти їхнє світобачення, мистецькі принципи та наміри. Mr. Masahito Sakamoto також зробив власні коментарі до кожного екслібриса, охарактеризував стилі художників та їх значення для розвитку мистецтва екслібриса в Україні і світі.

Безперечно, читачам також буде цікаво і корисно познайомитися зі статтями двох художниць – Анни Войтюк зі Львова і Мар'яни Мирошніченко із Дрогобича (Львівська область).

Анна Войтюк зробила порівняння техніки українського художника і поета Тараса Шевченка та Рембрандта ван Рейна. Вона знайшла чимало спільного в їхніх роботах і водночас дослідила їхні індивідуальні манери. До статті Анни Войтюк подані ілюстрації, що дають уявлення про творчі пошуки обох митців.

Мар'яна Мирошніченко представила власний досвід естампного екслібриса. Її стаття про графічні техніки буде дуже корисною для тих, хто хоче знати, як створюється особлива магія екслібриса. До статті Мар'яни Мирошніченко також подані ілюстрації, які демонструють різні види мистецьких технік.

У книжці про український екслібрис можна знайти не тільки статті та ілюстрації, а також інформацію про виставки екслібрисів, що відбулися в Японії та в Україні. Окрім того, читачі з допомогою QR зможуть подивитися фільм про виставку екслібрисів, яка відбулася в Полтаві 23 квітня 2025 р. в Полтавському художньому музеї (Галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка.

Загалом книжка є унікальною, адже вперше у світі у ній зібрано і досліджено мистецтво українського екслібриса в період вторгнення після 24 лютого 2022 року.

Mariana Myroshnychenko

Ukraine for ever

Worldwide! – also Gaza

Fecit Stanislav Hlinovsky, CZ, 1972

FISAE Newsletter

© Klaus Rödel, Nordre Skanse 6, DK 9900 Frederikshavn, ☎ +45 2178 8992 ▪ E-mail: klaus@roedel.dk